

Korespondencje

V STUDIUM POMORZOZNAWCZE W KOSZALINIE

Wakacyjne Studium Pomorzoznawcze w Koszalinie odbyło się już po raz piąty. Ten mały jubileusz skłania do przypomnienia na wstępie zasadniczych danych jego pięcioletniej działalności.

Studium Pomorzoznawcze zorganizowane zostało w r. 1958 z inicjatywy Zarządu Oddziału PTH w Słupsku oraz Rady Okręgowej TRZZ w Koszalinie. Inicjatywa ta spotkała się z życzliwym przyjęciem ze strony miejscowych władz oraz pełnym poparciem Ministerstwa Kultury i Sztuki, Rady Naczelnej TRZZ i Kuratorium Okręgu Szkolnego w Koszalinie. Wszystkie te instytucje zainteresowane były w spopularyzowaniu zasadniczej problematyki historycznej i rozwojowej Pomorza Zachodniego wśród aktywu kulturalnego woj. koszalińskiego i województw kooperujących. Organizatorzy wyszli też naprzeciw zapotrzebowaniu społecznemu na ożywienie badań regionalnych i ułatwienie kontaktów z naukowcami różnych środowisk akademickich kraju. Na wykładowców zapraszano więc wybitnych znawców zagadnienia, a właściwy poziom naukowy Studium zapewniał od r. 1960 Instytut Zachodni, który przejął nad nim patronat na propozycję Prezydium WRN w Koszalinie.

Profil programowy i metodyczny Studium Pomorzoznawczego ulegał w ciągu pięciolecia pewnej ewolucji. Pierwsze Studium prezentowało program bogaty przede wszystkim w tematykę historyczną i etnograficzną. Pomyślane początkowo jako jednorazowy kurs, starało się zapoznać słuchaczy z regionem możliwie wszechstronnie. Podstawowe wykłady tego Studium zawarte zostały w pracy zbiorowej pt. *Pomorze Zachodnie nasza ziemia ojczysta*. Praca ta pod redakcją doc. dra K. Ślaskiego ukazała się w r. 1960. Doc. dr K. Ślaski był też przez pierwsze lata kierownikiem naukowym Studium, a od r. 1961 — jego kuratorem.

Kolejne Studium obok problematyki historycznej szerzej ujmowało dzieje nowożytne i najnowsze. Na III Studium główny akcent położono na zagadnienia współczesne Pomorza Zachodniego. Podobnie też IV Studium koncentrowało swą problematykę wokół zagadnień polityki gospodarczej i kulturalnej obu województw Pomorza Zachodniego, przy czym zaakcentowana została problematyka gospodarki morskiej i zagadnienie tworzenia się nowego społeczeństwa na Ziemiach Zachodnich.

Trwałym śladem realizacji programu Studium Pomorzoznawczego w Koszalinie, obok wymienionej już uprzednio pracy zbiorowej, są tezy wykładów wydane w formie powielaczowej przez Instytut Zachodni w r. 1960. W rok później ukazała się praca prof. dra M. Szczanieckiego i doc. dra K. Ślaskiego pt. *Dzieje Pomorza Słupskiego i przyległych terenów woj. koszalińskiego w przypisach*. Niektóre wykłady stały się podstawą do artykułów ogłoszonych na łamach „Zapisków Koszalińskich” i „Biblioteki Słupskiej”.

V Studium Pomorzoznawcze odbywało się w Koszalinie w dniach od 2 do 19 sierpnia 1962 r. Tak jak i w latach poprzednich organizatorem Studium było Prezydium WRN w Koszalinie oraz tamtejszy ZW TRZZ, przy finansowym poparciu Ministerstwa Kultury i Sztuki, Rady Naczelnej TRZZ i Kuratorium Szkolnego w Koszalinie. Patronat naukowy sprawował, program opracował oraz jego realizację zabezpieczył i tym razem Instytut Zachodni. Instytut Zachodni powołał

też naukowe kierownictwo Studium w składzie: doc. dr K. Ślaski — kurator, dr Z. Nowak — kierownik, prof. dr E. Dobrzycki — z-ca kierownika, mgr J. Sobczak — sekretarz. Organizatorzy koszalińscy wyznaczyli na stanowisko kierownika administracyjnego Studium dyr. S. Napierałę.

Sale wykładowe Studium mieściły się w tym roku w gmachu Liceum im. Stanisława Dubois przy ul. Stalingradzkiej 1, a zakwaterowanie uczestników przy ul. Bogusława II nr 2.

Zgodnie z zamówieniem społecznym, program V Studium Pomorzoznawczego uwzględnił głównie problematykę niemcoznawczą i morską. Przedstawiał się on w trójgrupowym układzie tematycznym następująco:

A. Zagadnienia niemcoznawcze (28 godzin):

1. Polska — Niemcy w dobie imperializmu.
2. Ekonomiczne podstawy polityki wschodniej imperialistycznych Niemiec.
3. Ustrój i siły polityczne NRD.
4. Rola NRD w obozie państw socjalistycznych.
5. Rozwój gospodarczy NRD.
6. Rola niemieckiego imperializmu w EWG.
7. Dwa państwa niemieckie w dwóch blokach politycznych.
8. Problematyka stosunków politycznych Polska — NRF.
9. Przesiedleńcy w polityce rewizjonistycznej NRF.
10. Nauka zachodnioniemiecka w służbie rewizjonizmu.
11. Przeciwdziałanie propagandzie zachodnioniemieckiego rewizjonizmu.
12. Główne kierunki zachodnioniemieckiej socjologii.
13. Współczesna sytuacja międzynarodowa a problem niemiecki.

B. Zagadnienia morskie (34 godziny):

1. Dostęp Polski do morza w rozwoju historycznym.
2. Historia rozwoju polskiej floty morskiej.
3. Walka o polskie wybrzeże w II wojnie światowej.
4. Ziemie Zachodnie (ze szczególnym uwzględnieniem wybrzeża) w programie działalności PPR.
5. Tworzenie się władzy ludowej na Pomorzu Zachodnim.
6. Gospodarka morska na wybrzeżu zachodnim w rozwoju historycznym.
7. Początki polskiej gospodarki morskiej na wybrzeżu zachodnim.
8. Środowisko geograficzne basenu szczecińskiego.
9. Rola morza w gospodarce Polski.
10. Żegluga polska.
11. Rybołówstwo polskie.
12. Przemysł stoczniowy.
13. Problematyka gospodarcza małych portów i problem zagospodarowania środkowego wybrzeża.

C. Zagadnienia ogólne (20 godzin):

1. Problemy społecznego ruchu regionalnego.
2. Wychowanie morskie.
3. Podstawowe problemy działalności TRZZ.
4. Aktualne problemy społeczno-gospodarcze województwa koszalińskiego.
5. Odkrycia archeologiczne i problematyka badań regionalnych.
6. Działalność wydawnicza Instytutu Zachodniego i innych placówek zajmujących się problematyką niemiecką i Ziemi Zachodnich.
7. Z historii walk Związku Polaków w Niemczech na Pomorzu Zachodnim.

Łącznie wszystkie grupy tematyczne objęły 66 godzin wykładów i 16 godzin ćwiczeń. Nadto odbywały się indywidualne i zbiorowe konsultacje oraz dyskusje na szczególnie interesujące słuchaczy tematy.

Tegoroczne Studium było przykładem ścisłej współpracy poznańskiego i szczecińskiego środowiska naukowego oraz naukowców i działaczy koszalińskich. Zaznaczyła się też swego rodzaju specjalizacja. Kadre wykładowców dla zagadnień

niemcoznawczych zapewnił przede wszystkim Instytut Zachodni, dla zagadnień morskich Instytut Zachodnio-Pomorski, tematyką ściśle regionalną zajęli się specjaliści koszalińscy. Z wykładami na Studium przybyli z Instytutu Zachodniego: dr B. Gruchman, dr J. Krasuski, doc. dr Wł. Markiewicz, mgr M. Morokowska, dr Z. Nowak, mgr J. Rakowski, mgr J. Sobczak, mgr A. Walczak i doc. dr B. Wiewióra. Środowisko poznańskie reprezentował nadto kurator Studium doc. dr K. Ślaski z Archiwum PAN i mgr M. Żurawski z Instytutu Geograficznego UAM.

Z ramienia Instytutu Zachodnio-Pomorskiego ze Szczecina w realizacji programu naukowego Studium brali udział: prof. dr E. Dobrzycki, mgr K. Golczewski oraz współpracujący z tymże Instytutem dr F. Gronowski, red. A. Ejsmont, dyr. R. Karger i mgr K. Talarczyk.

I w tym roku wzięli też udział w pracach Studium przybyli z Warszawy: dyrektor departamentu Ministerstwa Kultury i Sztuki Cz. Kałużny, ppłk. dr K. Sobczak z WAP-u oraz dr A. J. Kamiński z PISM-u. Organizatorzy koszalińscy zorganizowali spotkania z działaczami politycznymi kulturalnymi swego województwa, przy czym zajęcia prowadzili pracownicy miejscowi: mgr M. Sikora, dyr. A. Majorek i dyr. S. Napierała.

Po raz pierwszy na Studium Pomorzoznawczym w Koszalinie gościli w tym roku również naukowcy z zagranicy. Z wykładami przybyli Harold Lange i Max Mai z *Deutsches Institut für Zeitgeschichte* z Berlina. Niezależnie od zajęć programowych wygłosili oni prelekcje i prowadzili dyskusje w Wojewódzkim Domu Kultury w Koszalinie oraz spotkali się z przedstawicielami zakładów pracy miasta Słupska.

Zgodnie z programem odbyły się w czasie trwania Studium trzy wycieczki autokarem po woj. koszalińskim. Umożliwiły one słuchaczom zapoznanie się z typowymi zakładami pracy, rozbudową województwa, zabytkami i pięknem Ziemi Koszalińskiej. Pierwsza z wycieczek prowadziła w kierunku zachodnim, do Kołobrzegu, druga — na wschód do Darłowa, Słupska i Ustki, trzecia — w kierunku południowym poprzez Białogard, Szwejarię Połczyńską do Szczecinka i Złotowa.

Większość wykładów ilustrowana była filmami oświatowo-dokumentalnymi. Dzięki bowiem szczególnej zapobiegliwości dyr. S. Napierały, Studium dysponowało projektorem i bogatym zestawem filmów. Słuchacze mieli też możliwość korzystania ze zbiorów Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Koszalinie, która — podobnie jak i w latach ubiegłych — urządziła specjalne lektorium z wyodrębnionym działem wydawnictw związanych tematycznie z problematyką Studium. W internacie Studium czynny był nadto punkt biblioteczny. W czasie wolnym od zajęć organizowano dla uczestników imprezy rozrywkowo-kulturalne, wśród których na pierwszym miejscu wymienić należy dwukrotne zbiorowe uczestniczenie w przedstawieniach teatralnych. Dwa razy w tygodniu wyświetlano w świetlicy internatu filmy fabularne.

Słuchacze Studium wyłonili spośród siebie samorząd, który zajmował się sprawami porządkowymi, obsługą kawiarenki, organizowaniem imprez rozrywkowych i czytelną czasopism.

W V Studium Pomorzoznawczym uczestniczyło 71 osób z 11 województw. Ilościowo przeważali mężczyźni, którzy stanowili $\frac{2}{3}$ uczestników. Wyższe wykształcenie podało w ankietach 17 osób, reszta — średnie.

Według struktury wieku skład osobowy słuchaczy przedstawiał się następująco: do 20 lat — 6, od 21—30 lat — 31, od 31—40 lat — 14, od 41—60 lat — 16 osób, ponad 60 lat — 4 osoby. Studentów było 22, nauczycieli — 17, bibliotekarzy — 6. Pozostałe 26 osób rekrutowało się spośród działaczy kulturalnych i przedstawicieli innych zawodów. Pochodzenie słuchaczy tegorocznego Studium

według miejsc zamieszkania oraz ich ilość, na tle odpowiednich danych z lat ubiegłych, ilustruje niżej zamieszczona tablica, zestawiona na podstawie danych zebranych przez ZW TRZZ w Koszalinie.

Województwo	Kolejne Studium					Razem
	I	II	III	IV	V	
Koszalin	57	50	40	40	30	217
Szczecin	5	23	33	3	7	73
Poznań	3	1	3	18	8	33
Łódź	—	2	2	10	9	23
Kielce	—	12	1	3	2	18
Bydgoszcz	—	—	1	8	7	16
Katowice	—	—	—	4	3	7
Warszawa	—	1	2	—	2	5
Gdańsk	—	—	2	—	—	2
Kraków	—	—	—	2	—	2
Lublin	—	—	—	—	1	1
Rzeszów	—	—	—	—	1	1
Wrocław	—	—	1	1	—	2
Opole	—	—	—	—	1	1
Olsztyn	—	—	1	—	—	1
Razem	65	89	86	89	71	402

W czasie trwania Studium rozpisano wśród jego uczestników anonimową ankietę. Z jej podsumowania wynikało, że uczestnicy Studium wyrażali zadowolenie z doboru tematyki i sposobu jej wyłożenia. Podawali też oni, iż uzyskane na Studium wiadomości wykorzystają w swej pracy zawodowej, bądź też przekażą je dalej jako aktywiści TRZZ, lektorzy, prelegenci i wykładowcy TWP.

W dniu uroczystego zakończenia V Studium Pomorzoznawczego, na które przybyli przedstawiciele miejscowych władz partyjnych i państwowych, Rady Naczelnej TRZZ i Dyrekcji Instytutu Zachodniego, rozdano słuchaczom świadectwa, a najpilniejszym wręczono nagrody książkowe. Ufundowała je Dyrekcja Instytutu Zachodniego i ZW TRZZ w Koszalinie.

Janusz Sobczak (Poznań)